

Statens vegvesen

MILJØDIREKTORATET
Postboks 5672 Torgarden

7485 TRONDHEIM

Behandlende enhet:
Vegdirektoratet

Saksbehandler/telefon:
Cecilie Waterloo Lindheim /
99156238

Vår referanse:
24/258209-5

Deres referanse:
2024/8056

Vår dato:
16.12.2024

Høring om endringer i forskrift om fremmede organismer – nye forbud av karplanterniva. Høringssvar fra Statens vegvesen

Statens vegvesen viser til nevnte høring sendt 25.09.2024 og sender med dette sitt høringssvar.

1. Finnes det alternative planter til de plantene som foreslås forbudt, som kan fylle samme funksjon for næring og brukere?

Antall egnede planter til veganlegg er i utgangspunktet ganske begrenset. Statens vegvesen har behov for planter som er tilpasset norske forhold. De må ha god vinterherdighet, god dekkevne og være konkurransesterke. I tillegg må de tåle salt, vind, støv og nedslamming fra vei og trafikk og brøytesnø. Oppsummert har planter i veimiljø langt dårligere vekstvilkår enn planter i naturen.

Det å finne gode planter til veianlegg er en tidkrevende prosess som tar flere år med oppformering og utprøving. For eksempel tar det flere år å produsere et tre til en størrelse som vi benytter i våre veganlegg. For oss er det viktig at de alternative plantene klarer seg i samme herdighetssone, eller bedre, og er like sterke med hensyn til vekstvilkår, ikke bare at de ser noenlunde like ut.

Etter en gjennomgang av listen ser vi at det ikke finnes gode nok alternativer til flere av artene som er foreslått forbudt med tanke på bruksområde og herdighet. Dette gjelder blant annet syrin, svartsurbær, barlind, beinved, villvin, leddved og spirea.

Postadresse
Statens vegvesen
Vegdirektoratet
Postboks 1010 Nordre Ål
2605 LILLEHAMMER

Telefon: 22 07 30 00
firmapost@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Innspurten 11C
0663 OSLO

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Fakturamottak DFØ
Postboks 4710 Torgarden
7468 Trondheim

Vi etterlyser at Miljødirektoratet, i samarbeid med planteskolenæringen, finner gode alternativer til plantearter som foreslås forbudt, og at dette skjer før forslagene kommer på høring.

2. Hvilke av plantene som har produksjonsforhold som tilsier at utsatt ikrafttredelse vil redusere konsekvensene av forbud for næringen.

Statens vegvesen vil slutte å bruke planter på forbudslisten umiddelbart, uavhengig av om ikrafttredelsen av forbudet utsettes. Vi kan ikke prosjektere og plante arter som blir forbudt om noen år av hensyn til tilgjengelighet. Ved utgang av planter må vi kunne supplere, og det kan også ta flere år fra plantevalg blir avklart, til prosjektet kommer så langt at plantene blir plantet.

3. Andre forhold hos næringsaktører som påvirker konsekvensene av forbud av de foreslåtte plantene

En utvidelse av dagens forbudsliste i dette omfanget kan medføre uforholdsmessig høye kostnader for Statens vegvesen og andre aktører og næringer. Dagens forbudsliste er håndterbar. Vi har i dag store kostnader knyttet til bekjempelse og håndtering av masser med plantemateriale. Selv om den foreslåtte forbudslisten ikke skal ha tilbakevirkende kraft, vil den påvirke håndtering av jord og forekomster i våre anlegg. Forbudte planter må håndteres i våre veianlegg i alle faser (planlegging, bygging og drift). Med en utvidet liste, slik den er i foreslått, fører det til at vi må spesialbehandle alle masser som inneholder forbudte planter, selv om de har lav eller ikke kjent negativ økologisk effekt. Dersom massene ikke kan gjenbrukes i anlegget er ofte eneste løsningen å kjøre dem ut og legge dem i varig deponi.

Statens vegvesen er bekymret for at en konsekvens av ny forbudsliste for planter vil medføre økt import av andre planter med rot og jord, som medfører en ukjent risiko for innførsel av skadelige organismer.

Statens vegvesen forvalter store grøntarealer og er avhengig av tilgang på norskproduserte planter tilpasset vårt klima og våre anlegg, samt norske plantearter av norsk opprinnelse. Dette både for å få bærekraftige planter som lever lenge, og tåler det miljøet de skal vokse i, men også for å unngå innførsel av uønskede organismer med jord og plantemateriale fra utlandet. For å få til dette er vi avhengig av en norsk planteskoleproduksjon. Vår bekymring er at en utvidet forbudsliste, med et stort antall planter som i dag er i produksjon i norske planteskoler, fører til bortfall av norske planteskoler og at vi ikke får tak i de plantene vi har behov for.

4. Forhold til andre aktører og samfunnet som påvirker konsekvensene av forbud, både positivt og negativt

Statens vegvesen har et ansvar for å ivareta sin del av kulturarven innen hagekunsthistorien, med blant annet alléer, vei- og gatebeplantning og skysstasjonsparkene (i vår tid er dette rasteplassene). Noen av disse er vernet eller bevaringsverdige. Anleggene vil bli vanskelig å forvalte fordi nødvendig utskiftning av planter på forbudslista ikke vil være mulig. Det er registrert ca 560 alm langs norsk veier i Nasjonal vegdatabank. Almesyken er en trussel mot alm, og vi erstatter derfor ikke eksisterende alm med *Ulmus glabra*, men bruker heller andre

arter av alm, for eksempel parkalm, for å unngå spredning av almesyke. Et annet eksempel er platanlønn som i dag står på søknadslista (med unntak for sentrumssoner). Vi har vernede alleer med platanlønn, og forholder oss til vernebestemmelser som gir føringer ved utgang om erstatning med trær av samme art, størrelse og lokasjon. Bestemmelsene for platanlønn fungerer i dag og må ikke endres.

5. Andre kommentarer

Statens vegvesen er godt kjent med problemene fremmede organismer utgjør for det norske naturmangfoldet. Årlig ser vi hvordan fremmede plantearter etablerer seg på nye arealer i naturen. Vår strategi er «rett vekst på rett sted», og vi har et bevisst forhold til hva som plantes hvor i våre veianlegg ved at vi skiller på vei (natur) og gate (urbant). Vi jobber for å holde verdifulle naturarealer frie fra fremmede skadelige plantearter. Dette er en omfattende oppgave for oss og andre aktører i samfunnet. Vårt fokus er å ikke spre fremmede skadelige organismer, og vi jobber stadig med å forbedre oss på dette området. Som byggherre, eier og drifter av store arealer langs riks- og europavei ser vi at den foreslåtte forbudslista kan by på noen utfordringer for oss. Et forbud er et inngripende og sterkt virkemiddel for å oppnå en ønsket effekt, men vi ser også at det vil kreve sterke tiltak for å hindre at nye, problematiske arter etablerer seg i Norge. Begrunnelsen for forbudet bør derfor være god, og lovgiver bør i rimelig grad være sikker på at forbudet fører til ønsket effekt.

Statens vegvesen mener at metodikken som ligger til grunn for hvilke arter som er foreslått forbudt har svakheter og ikke er god nok. Begrunnelsen for dette er at dørstokkarter som *Rhus typhina* (hjortesumak), *Papaver rhoeas* (kornvalmue) og *Ulmus x hollandica* (parkalm), der Artsdatabanken konkluderer med at det er ingen antatte negative økologiske effekter knyttet til disse artene, har havnet på listen over foreslåtte forbudsarter. Videre er arten *Salix euxina* (skjørpil) forbudt i dag, mens Artsdatabanken konkluderer med at den har ingen kjent økologisk effekt. Vi mener at økologisk effekt bør være det som ligger til grunn for et forbud og ikke plantens evne til å spre seg (invasjonspotensial). Det at en art kan spre seg, betyr ikke at den nødvendigvis vil være et problem for det stedlige naturmangfoldet. Et forbud bør gjelde plantearter som er en reell trussel mot naturmangfoldet i dag, eller som er vurdert å kunne bli det i fremtiden. Plantearter som Artsdatabanken konkluderer med at har ingen eller liten negativ økologisk effekt bør ikke forbys.

Det å tillate en plante til leplanting, men å forby samme planten i en sentrumspark er ikke logisk med tanke på fare for negativ økologisk effekt. Et sånt forslag gjør at det blir vanskelig å forholde seg til regelverket, og bidrar ikke til oppnåelse av ønsket effekt.

Den foreslåtte listen har flere arter som kun utgjør en økologisk risiko på et avgrenset geografisk område, eller en bestemt naturtype. For arter som er potensielt skadelige i et avgrenset området bør et forbudt gjelde kun lokalt, og ikke nasjonalt, slik det er gjort for alpeklematis der forbudet kun gjelder i Øyer kommune.

Vi stiller spørsmål ved om et forbud mot et større antall plantearter er et effektivt forvaltningstiltak, når forbudet ikke har tilbakevirkende kraft, og vi vet at det meste av spredning av planter skjer gjennom flytting av jord og hageutkast. Dette er allerede regulert

i dagens lovverk med forurensingsloven § 28 og forskriften om fremmede organismer kap 5. Det å forby innførsel og utsetting av plantearter alene vil ikke løse problemet med fremmede skadelige plantearter. Vi mener det er viktig å legge større innsats på de artene som allerede står på forbudslista, i stedet for å vanne ut listen slik at den mister sin viktighet og seriøsitet.

Statens vegvesen mener at myndighetene bør legge et større ansvar på leverandør- og omsettingsleddet i næringen framfor forbrukeren, for eksempel med informasjon- og opplysningsplikt om uheldige konsekvenser planten har eller kan ha på naturmangfoldet. Dette tilsvarende det som gjøres på tobakksprodukter.

En forbudsliste i et slik omfang gir mindre mulighet for grønne soner i urbane områder og for planter til overvannshåndtering, der salt og andre faktorer i utgangspunktet setter mange begrensinger for plantevalg.

Revisjoner av forbudslisten i dette omfanget gjør det vanskelig å forvalte grøntanlegg over tid, og vi stiller spørsmål ved hva neste revisjonen vil bringe. Artsdatabankens metode, som ligger til grunn for denne høringen, endres mellom revisjoner og er vanskelig å forvaltningsmessig forholde seg til.

Vi er avhengig av stabilitet og forutsigbarhet slik dagens forbudsliste representerer.

Økonomi og virksomhetsstyring

Med hilsen

Ove Myrvåg
Direktør

Cecilie Waterloo Lindheim
Seniorrådgiver

Tekst for godkjenning settes inn ved ekspedering.